Hoe een opname in de gesloten jeugdzorg averechts uitpakte. 'We weten niet hoeveel kinderen er zijn zijn zoals onze dochter. Kinderen voor wie er geen passende hulp lijkt te zijn'

PREMIUM

Een kinderarts die waarschuwt dat 'voortgaande inadequate zorg' aan een 14-jarig meisje kan leiden tot haar dood. Zeventwintig instellingen, organisaties en hulpverleners die zich met haar bezighouden en een kinderrechter die concludeert dat ze na een verblijf van vijf maanden bij jeugdzorginstelling Woodbrookers er slechter aan toe is dan voor haar opname.

„Ik wil niet dood. Ik wil weer graag normaal zijn en naar school gaan." Illustratie Yoko Heiligers

„Omdat haar stem niet wordt gehoord. Er wordt door de hulpverlening niet met maar vooral over haar gesproken. Ze is een papieren meisje."

Erwin en Janneke Smedema* leggen aan het einde van een lang gesprek uit waarom ze het verhaal van hun dochter willen vertellen. „We weten niet hoeveel kinderen er zijn zijn zoals onze dochter. Kinderen voor wie er geen passende hulp lijkt te zijn en die daardoor tussen wal en schip terechtkomen."

Stapels papier liggen verspreid op tafel. Stukken van de rechtbank, de gemeente Noardeast-Fryslân, tijdlijnen, overdrachtsdocumenten, uitgeprinte mails. „We hebben nog meer, zeker drie ordners vol vanaf mei vorig jaar, toen het allemaal begon", vertelt Janneke Smedema.

Groot wonder

In 2007 werd A. geboren, twee jaar na haar broer. „„Haar geboorte was voor ons een groot wonder, we wisten niet dat ze zou komen. Ze was een lieve en makkelijke baby. Geen huiler of dwingelandje, maar vrolijk, blij en sociaal. Als kind had ze een rijke fantasie, voerde hele gesprekken met haar poppen, ging helemaal op in films als *Frozen* . "

Op de basisschool ontstaan de eerste problemen: A. kon zich moeilijk aanpassen aan de rest van de kinderen. En halverwege de basisschool werd ze gepest omdat ze fouten maakte met rekenen: later bleek ze te leiden aan dyscalculie waardoor je getallen door elkaar haalt.

„In de brugklas werd dat definitief vastgesteld. Maar ook daar werd ze gepest omdat andere kinderen zagen dat ze rekenoefeningen moest doen op het niveau van de basisschool. 'Ik ben niet goed genoeg', zei ze vaak."

Haar gedrag veranderde, vertellen haar ouders. De meisjeskleren moesten weg: zwarte trainingspakken en hoodies kwamen ervoor in de plaats. „We dachten allebei: dit klopt niet. Ook haar taalgebruik veranderde."

„In december 2020 is er iets gebeurd, in het fietstunneltje bij het station. Wat weten we niet precies, we hebben het ook pas later gehoord. Ze is daar die avond gedrogeerd gevonden en is er daarna vandoor gegaan, fietsend op de rondweg van Dokkum. Een paar maanden ging het daarna beter, maar toen ontstond er bij haar paniek. En angst."

In het voorjaar van 2021 gaat het thuis niet meer. A. loopt regelmatig weg, gebruikt drugs en gaat om met oudere jongeren. Via Veilig Thuis en het gebiedsteam van de gemeente Noardeast-Fryslân wordt ze begin juni in de crisisopvang ondergebracht.

Maar de crisisinterventie brengt niet wat de ouders hopen: ook hier loopt hun dochter geregeld weg en gaat het drugsgebruik door. „Er was te weinig toezicht, daar maakte ze gebruik van", blikt haar vader terug op de eerste opname.

Misbruik

A. wordt tijdens de interventie seksueel misbruikt. 'Wat maakt dat de aanwezige angsten toenemen', staat te lezen in een rapportage die opvangorganisatie Fier enkele maanden later opstelt.

„Bescherm onze dochter" - met die boodschap trokken ze opnieuw aan de bel bij de hulpverlening. Via de kinderrechter kwam er een rechterlijke machtiging waarmee ze in juli op de gesloten afdeling van Woodbrookers in Korte Hemmen kwam. „Wij wilden dat ze veilig zou zijn, in een gesloten setting en met behandeling."

Gesloten Jeugdzorg

Gesloten Jeugdzorg wordt in Friesland aangeboden door Woodbrookers, dat valt onder Jeugdhulp Friesland. Plaatsing in het gesloten deel van Woodbrookers vindt plaats via een machtiging van de kinderrechter. Een gesloten setting wordt afgegeven als de kinderrechter de noodzaak ziet om een jongere tegen zichzelf of de omgeving te beschermen.

Maar de plaatsing in Woodbrookers pakt niet goed uit voor A. ,,Ze kwam er aan het begin van de zomervakantie. Zes weken lang gebeurde er niets. Ze werd angstiger en onhandelbaar. Regelmatig werden we 's nachts gebeld door een medewerker en dan kregen we A. aan de lijn om haar gerust te stellen." A. snijdt zichzelf in haar armen, eet glas en slikt batterijen in. ,,Ze zakte steeds verder weg."

,,In november escaleerde het: ze gooide met spullen in de keuken. Iemand van de begeleiding vroeg: 'Wat maakt je zo boos?' Toen kwam eruit dat ze op de afdeling misbruikt was door een andere bewoner."

Processen-verbaal en uitspraken van de kinderrechter ondersteunen het verhaal van de ouders. Op 16 november - bij het verzoek om verlenging van de machtiging gesloten jeugdhulp - schrijft de kinderrechter: 'Gebleken is dat in de afgelopen periode te weinig vooruitgang is geboekt en A. eerder in een slechtere situatie is terechtgekomen.'

De machtiging wordt voor een maand verlengd. De gemeente Noardeast-Fryslân en Woodbrookers moeten van de kinderrechter snel duidelijkheid geven over hoe ze A. verder willen behandelen.

Maar dat gebeurt niet, blijkt tijdens de volgende zitting op 15 december als de kinderrechter concludeert dat er nauwelijks diagnostiek heeft plaatsgevonden, er geen gerichte behandeling heeft plaatsgevonden, er geen zicht is op een vervolgplek.

Kritiek kinderrechter

De gemeente Noardeast-Fryslãn krijgt een tik op de vingers. 'Op 16 november heeft de kinderrechter opdracht gegeven om binnen een maand meer duidelijkheid te geven. Ondanks deze duidelijke opdracht aan het college kan de kinderrechter niet anders concluderen dan dat er tot op heden onvoldoende stappen zijn gezet.' De machtiging wordt niet verlengd: op 23 december verlaat A. Woodbrookers en komt ze terecht bij zorgverlener Fier in Leeuwarden.

Na aankomst bij Fier loopt A. weg. Niet één keer, maar meerdere keren. ‘Op 24 december heeft een collega haar aangetroffen bij een woonhuis in de buurt van Fier. Er was een jongen aanwezig die deed alsof hij van niets wist. A. zat in een schuurtje bij het huis’, valt te lezen in een rapportage van Fier. Een dag later verwondde ze zich zo erg, dat ze naar de huisartsenpost moest. In de periode die volgt verblijft ze veelal thuis en volgt ze dagbesteding bij Fier.

Fier vraagt een machtiging aan voor een opname in een psychiatrische kliniek; die wordt afgewezen. Opnieuw wordt door het gebiedsteam van de gemeente Noardeast-Fryslân een aanvraag gedaan voor de gesloten jeugdzorg, en op 7 februari komt A. weer bij Woodbrookers terecht. Maar de kinderrechter stelt voorwaarden.

‘Voorkomen moet worden dat zich een herhaling voordoet van de eerdere plaatsing waarin behandeling van A. niet of onvoldoende van de grond is gekomen.’ En, vervolgt de kinderrechter, ‘er moet onderzocht worden of andere organisaties als Fier, Accare of de GGZ kunnen bijdragen. Om adequaat in haar behoeften ten aanzien van haar problematiek te kunnen voldoen.’

Bij Fier is in de tussenliggende tijd wel een vorm van diagnose vastgesteld. A. heeft onder meer een stoornis in het autistisch spectrum, trauma-gerelateerde problematiek, een angststoornis die wordt versterkt door het seksueel misbruik. En als gevolg daarvan verwondt ze zichzelf: door te snijden en het inslikken van batterijen.

De tweede plaatsing bij Woodbrookers brengt niet de gehoopte verbetering. Meerdere keren snijdt ze zichzelf, batterijen worden door haar ingeslikt. Ziekenhuisopnames in Nij Smellinghe en op de kinderintensive care van het UMCG in Groningen volgen. Haar slokdarm is ernstig beschadigd, een sonde is nodig voor voeding.

Noodkreet kinderarts

‘Dit had veel erger kunnen aflopen!’ Een kinderarts van Nij Smellinghe slaakt een noodkreet. In een email aan betrokken zorginstellingen schrijft hij op 18 maart dat de zorg voor A. moet worden opgeschaald. ‘Het is niet ondenkbaar dat voortgaande inadequate zorg anders leidt tot het overlijden van A. En dan hebben we in ons zorglandschap, waar we trots op zouden moeten zijn, toch echt iets niet goed gedaan.’

Op 25 maart wordt A. ontslagen uit het ziekenhuis. Ze gaat niet terug naar Woodbrookers, maar naar huis. Vanaf dat moment begint de zoektocht naar een geschiktere plek voor haar. Allerlei zorginstellingen, hulpverleners en instanties overleggen en bespreken haar casus. A. wordt in de tussentijd nog meerdere keren opgenomen in het ziekenhuis na het inslikken van batterijen en andere attributen.

Op donderdag 14 april is er een tussenoplossing: onder toezicht van twee begeleiders van zorginstelling Elker in Groningen en een zorgbeveiliger is er voor een paar dagen opvang mogelijk in Drachten. Maar ondanks de aanwezigheid van de begeleiding neemt A. ’s middags de benen. ,,We hebben haar die avond zelf teruggevonden in Drachten”, aldus vader Erwin Smedema.

Afgelopen zondag is er door de zorgpartijen een plek gevonden, bij jeugdzorg instelling Zikos in Harreveld. Erwin en Janneke Smedema hopen dat hun dochter nu de hulp krijgt die ze nodig heeft.

,,Er is eigenlijk geen instelling in Nederland voor A. Geen instelling die hulp kan bieden die past bij haar problematiek. Maar bij Zikos is er voor het eerst, samen met ons en haar gesproken. En niet alleen over haar.”

**In verband met de privacy van A. worden de werkelijke namen van de ouders niet gebruikt.*

Verantwoording

Voor dit verhaal heeft de *Leeuwarder Courant* een drietal gesprekken gevoerd met de ouders van A. Zelf gaf A. in een brief aan dat zij graag wilde dat haar ouders haar verhaal deelden met de krant. Ook gaf ze toestemming aan de kinderarts van Nij Smellinghe - de schrijver van de mail waarin hij waarschuwde dat de inadequate zorg tot haar dood zou kunnen leiden - om met de krant te praten.

Die toestemming was nodig zei Bert Kleinlugtenbeld, voorzitter van de raad van bestuur van Nij Smellinghe, in verband met privacywetgeving. Op het moment dat de toestemming er was, liet Kleinlugtenbeld weten dat een gesprek met de kinderarts er toch niet in zat.

Het verhaal van de ouders wordt ondersteund door rechtbankverslagen, uitspraken van de kinderrechter, correspondentie tussen de ouders en hulpverleners/instellingen en andere rapportages.

Drie partijen die verantwoordelijk of betrokken waren bij de zorg voor A. zijn gevraagd om een reactie: de jeugdzorginstellingen Woodbrookers Elker en de gemeente Noardeast-Fryslân - wettelijk gezien verantwoordelijk voor jeugdhulp en kinderbeschermingsmaatregelen. Alle drie de partijen wilden niet inhoudelijk reageren in verband met privacywet- en regelgeving.